

BOSNAE

Izme u istine i laži – Nedjela pripadnika divizije “Handžar”

April 20, 2019

Neposredno poslije okončanja Drugog svjetskog rata, nova komunistička vlast je nizom montiranih procesa uklanjala nepodobne osobe, pri čemu su optuženi za ratne zločine – esto bili povod takvim suđenjima. Među optuženim našli su se i pripadnici 13. SS divizije “Handžar” kojima je na teret stavljeno “masovno ubijanje civila, mučenja i silovanja, ubistva ratnih zarobljenika i neprijateljskih ranjenika, progoni, hapšenja i likvidacije saradnika i simpatizera partizana, paljevine i pljačka”.

Ovakvo posmatranje divizije se uglavnom temeljilo na referatu pod naslovom “13. SS bosanskohercegovačka divizija Handžar” kojeg je 1947. godine objelodanila Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora Bosne i Hercegovine. Referat je sastavila Vjera Rukavina, a potpisali su ga predsjednik Komisije Miloš Škori i sekretar Jovo Gutalj. Referat se tokom komunističke Jugoslavije smatrao najvjerodostojnijim izvorom za zločine Handžar divizije, ali opširnijom analizom Zije Sulejmanpašića u knjizi “13. SS divizija Handžar – istine i laži” (Zagreb, 2000.) ustanovljeno je da je referat pisan tendenciozno i subjektivno, uz pregršt neprovjerenih i lažnih informacija, kako bi se divizija pokazala isključivo kao zločinačka. Primjera radi u referatu se navodilo da su se vojni imami divizije nazivali “mladim muftijama”, da su nosili tetovirano slovo “SS” na podlakticama, pa čak i da je naziv jedinice došao od tobože specijalnih “noževa za klanje”, koji su se nazivali “handžarima”. Na osnovu referata nastajala su brojna djela o diviziji Handžar, koja su također pisana neutemeljeno i tendenciozno. Primjer je knjiga “Isto na Bosna u NOB-u” od Ješe Perića, koji je bez ikakvih referenci navodio “ogromne likvidacije po istočnoj Bosni od strane pripadnika divizije”.

Naravno, to ne znači da pripadnici divizije nisu činili zločine, ali je gotovo sigurno da takvi zločini nisu bili razmjere kakvih ih je predstavljala komunistička historiografija. Divizija “Handžar” u sjeveroistočnoj Bosni nije imala karakter kaznene ekspedicije, kakvom je predstavljena, već je imala namjeru da trajno zaposjedne i umiri to područje. U realizaciji tog zadatka računalo se na širu podršku stanovništva, i to ne samo muslimanskog.

Dokazi takvog zadatka leže u brojnim pismima i proglasima komandanata divizije. Primjer je proglas komandanta divizije, generala Sauberzweiga, upu enog vojnicima: “(...) Vi znate da je borba, osobito pri sadašnjem vremenu, vrlo naporna i teška. Upamtite dakle: ma kako teška i bila, održite uvijek disciplinu (...) Naš marš kroz prve gradove i sela južno od Save u Bosni, oslobo ene od nas, mora stanovništvu donijeti puno povjerenje u nas.” Tako navodi Sauberzweig u pismu iz februara 1944. godine: “(...) Mi moramo donijeti mir. Da bi to izvršili, moramo neprijatelja izbaciti iz podru ja koje želimo umiriti i uništiti ga, a zatim zaštititi stanovništvo, i to tako da zadobijemo njegovo povjerenje i da ga uvjerimo u poštenju i ispravnosti naših namjera. Vi znate da u Bosni pored muslimana žive još i pravoslavci i katoli ki Hrvati. Svi oni zovu ovu zemlju svojom domovinom. Svi oni moraju biti uklju eni u bosansku narodnu zajednicu, jer smatraju ovu zemlju svojom kolijevkom. Koliko god se mi nadamo i znamo da nam baš muslimani daju prvo vrsto tlo za oslobo enje, u tolikoj mjeri ne smijemo izostaviti ni druge. Molim, mislite na to i zaboravite sitne mržnje, koje samo stvaraju nove neredne.” General je izdao i posebno uputstvo za svoje trupe: “Poštedite sela. Bez razornog bijesa: napadajte samo neprijatelja. Uvijek pamтите da roditelji, bra a i sestre naših drugova pripadnika divizije žive u selima. Ne uništavajte ku e. Ne sijecite vo ke. Naši lije nici i zubari trebaju lije iti civile kad god je to mogu e. Bez kratkovidnosti prema civilnom stanovništvu... Ne: koliko sam neprijatelja pobio? Radije: koliko sam prijatelja stekao...”

Objektivno gledaju i, ne može se tvrditi da pripadnici divizije tokom borbi nisu inili zlo ine prema civilnom stanovništvu. Tokom antipartizanske borbe u Bosni, njema ke trupe su u mnogo slu ajeva pribjegavale represijama nad stanovništvom, koje je sara ivalo sa partizanima. Takav primjer je masakr u selu Košutica kod Sokoca, kada su vojnici SS divizije “Princ Eugen” u julu 1943. godine ubili 68 muslimanskih civila, a to se desilo baš u vrijeme kada se vršila regrutacija za diviziju “Handžar”. U spomenutom referatu Zemaljske komisije, navode se zlo ini nad civilima Semberije, Majevice i Bir a, koje je bilo naseljeno srpskim stanovništvom, ali i gdje su postojala jaka etni ka utvr enja. Obzirom da se u redovima divizije “Handžar” borio veliki broj ljudi koji su iz isto ne Bosne pobjegli od etni kog noža, može se pretpostaviti da su takvi zlo ini bili produkt osvete prema Srbima, koriste i borbu za li nu osvetu. No neki zlo ini za koje su optuženi pripadnici divizije po injeni su i nad Bošnjacima – muslimanima. Takav je bio masakr u selu Vraži i kod Br kog, gdje je ubijeno dvadesetak civila, navodnih saradnika partizana.

Niko ne može tvrditi da su ovakvi zlo ini bili plod nare enja komande divizije, jer ne postoji dokument koji svjedo i takvom nare enju. Naprotiv, postoje brojni dokumenti koji svjedo e da su vojnici divizije zbog plja ke i nasilja izvo eni pred vojni sud, a neki su ak osu eni i na smrt. Ne smije se ispustiti iz vida da su zlo ini za koje su optuženi pripadnici divizije po injeni tokom borbenih dejstava sa partizanima. Sulejmanpaši predpostavlja da je dio civila mogao izgubiti život od posljedica vo enja borbi, iako nije isklju eno da su neke od žrtava namjerno ubijene, u znak odmazde. Tako er, u borbama sa divizijom “Handžar” u estvovale su i brojne druge jedinice: zeleni kadar, ustaše, domobrani pa i etnici, pa se pitanje odgovornosti zlo ina mora postaviti i za ove snage.

Treba ukazati da važnu injenicu – snage divizije “Handžar” su više od pola godine pod svojom kontrolom držale Semberiju i Majevicu, kao prostor ve inski naseljen srpskim stanovništvom. Ukoliko je divizija inila masovne zlo ine nad Srbima, kako to da je navedeni prostor poslije rata i dalje ostao naseljen Srbima? I kako je mogu e da je tokom borbenog angažmana u Bosni divizija ostvarila relativno dobru saradnju sa etnicima, koji gotovo sigurno ne bi pristali na takvu saradnju da je ova divizija masovno ubijala i progonila Srbe!?! Iako je teško utvrditi koliki je stvarni broj civila likvidiran od strane divizije (prema komunisti koj literaturi 1803 u sjeveroisto noj Bosni i izme u 300 i 400 u Srijemu) postoji dovoljan broj injenica koje ukazuju da ti zlo ini nisu bili sistematski, niti dio ve eg zlo ina kog plana, ve se radilo o ratnim zlo inima kakvi nisu neuobi ajni ni u jednom konfliktu. Jednako tako, niti dovo enje divizije “Handžar” u istu ravan sa etnicima i ustašama, što se u javnosti danas uje, nije utemeljeno niti prihvatljivo, jer etni ka i ustaška ideologija jeste imala plan sistematskog istrebljenja odre enog naroda.